

HISTORIK

BJÖRNFOTENS GÅRD

SAMMANFATTNING

Björnfoten med tillhörande marker nämns första gången år 1553 som Björnefots torp. Denna historik omfattar tiden från slutet av 1800-talet och 1900-talet.

Anna Fredrikson

Innehåll

Områdets historiska utveckling	2
Tidigare ägare	7
Historisk dokumentation	10

Områdets historiska utveckling

Figur 1 Björnfotens gård, okänd fotograf. Kopia av foto erhållet av nuvarande ägare. Bilden finns även återgiven som vykort. Årtal okänt, någon gång efter 1930.

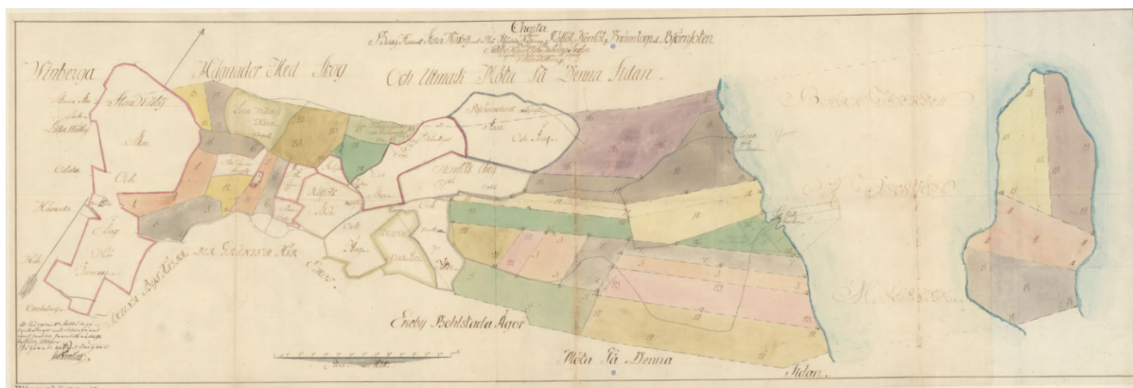
De äldsta kända ortnamnen – Rävlöt, Norrlöt, Bränntorp och Björnfoten (tidigare Björnefotstorp) – har ursprungligen tillhört nyetableringar, vilket är den äldre betydelsen av torp. Norrlöt och Rävlöt har belägg ner i 1400-/1500-tal. Björnfoten med tillhörande marker nämns första gången år 1553 som Björnefots torp (Källström 2016:270).

Björnfoten finns belagd i det historiska kartmaterialet från 1721 och framåt. På 1721-års ägomätning av Björnfoten finns gårdens markering och ägo gränser utritade.

Figur 2 Björnfoten, 1721-års ägomätning. Källa: c) lantmäteriet

På 1795-års storskifteskarta är endast huvudbyggnadens läge markerat. Planområdets dåvarande användning med skog, nordost om åker och äng i sydväst är markerat på 1795-års karta.

Figur 3 Storskifteskarta från 1795. Källa: c) lantmäteriet

Fram till slutet av 1800-talet var området relativt obebyggt.

På häradsekonomiska kartan från 1904 – 1906 finns gårdens markslag och ägo­gränser återigen utritade. Björnfoten som genomkorsades av en ålderdomlig vägsträckning mellan dagens väg i norr, via torpet Kjellmora (nybyggnadsår 1929) till Sandviksvägen och vidare mot Lars lund (äldre bebyggelse innan 1909).

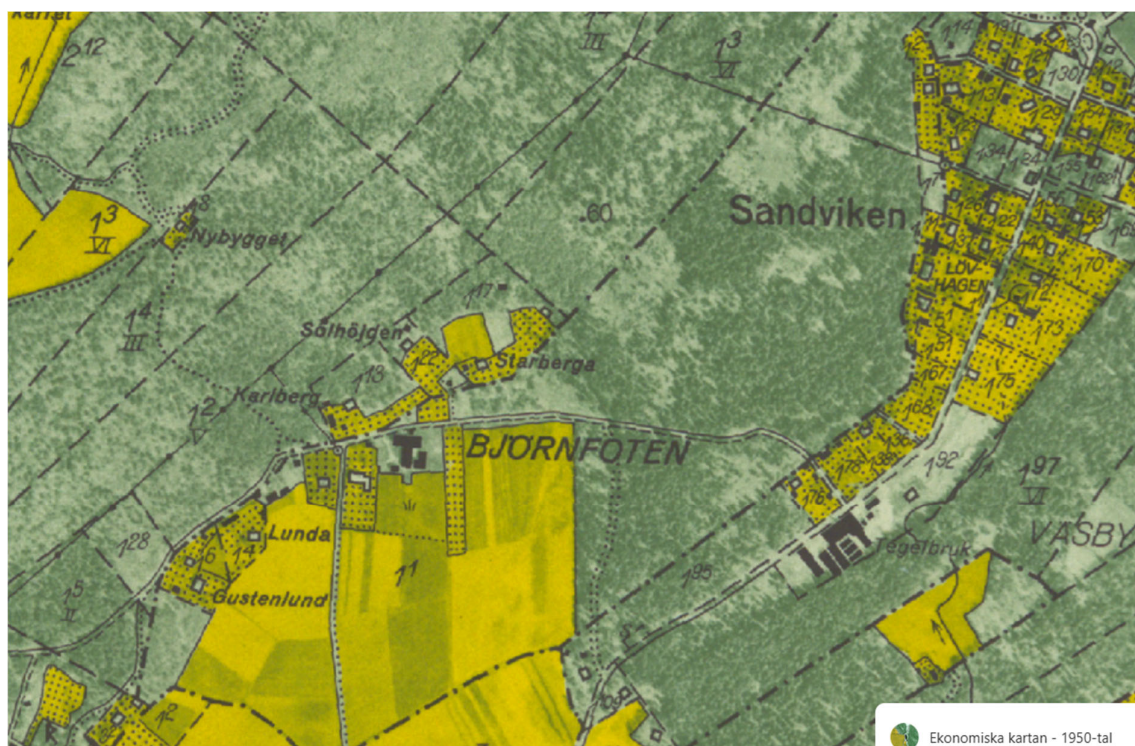
Figur 4 Häradsekonomiska kartan 1904 – 1906. Nuvarande fastighetsgränser i blått. Kartan är något förskjutet. Källa: c) lantmäteriet

Generalstabskartan från 1919 visar hur ett samhälle börjar ta form runt tegelbruket och ångbåtsbryggan. Även bebyggelsen längs åkerranden väster om Björnfoten har etablerats.

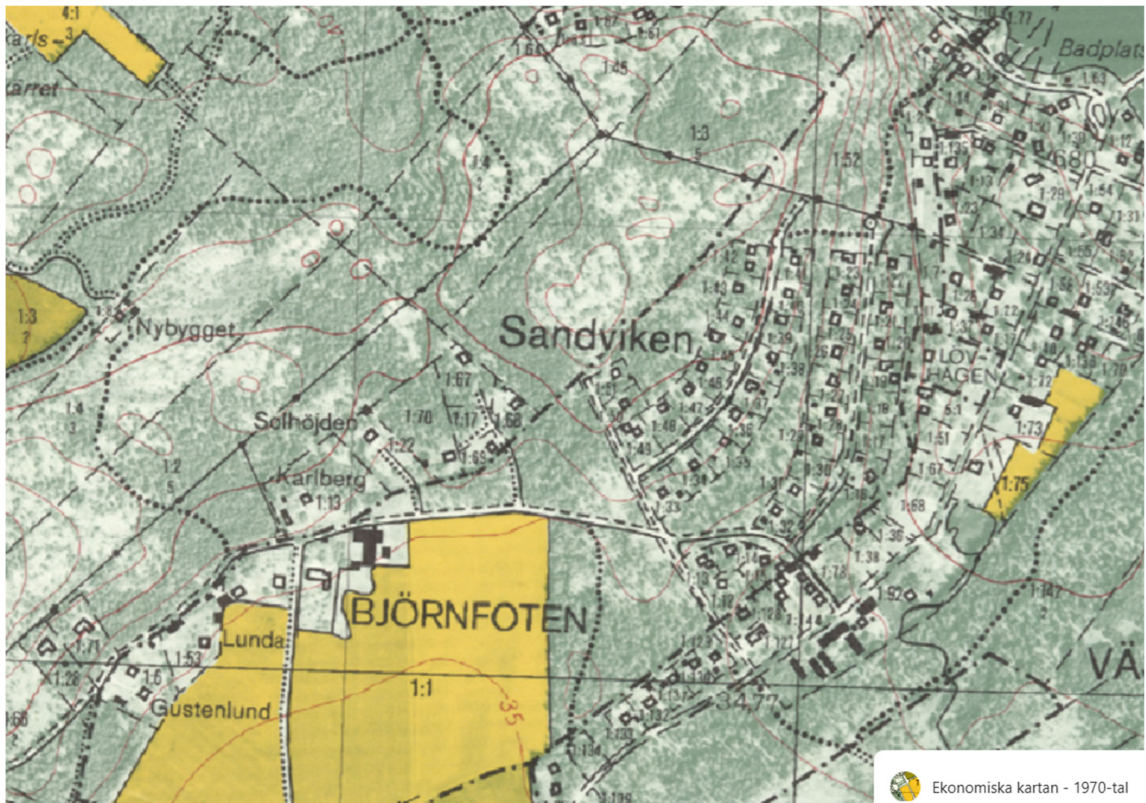
Omgivande områden har vuxit fram i omgångar och på olika sätt. Dels genom att enskilda fastigheter avsöndrats och avstyckats, dels genom mer sammanhängande bebyggelseområden. På 1960-talet växte Vinberga-Sörgården (tidigare Vinbergas ägor) fram och bildade en ny årsring med ca 20 fastigheter. På 1970-talet tillkom Björnfotenområdet (som tidigare tillhörde Björnfotens gård) med fler än 35 fastigheter. Tidigt 2000-tal tillkom området vid Sunnanstigen (tidigare Väsby's ägor) med strax över 15 fastigheter.

Figur 5 Generalstabskarta, 1919, planområdet för del av Björnfoten är inringat i rött. Källa: c) lantmäteriet

Figur 6 Ekonomisk karta, 1950-tal

Figur 7 Ekonomisk karta, 1970-tal

Tidigare ägare

Johan Larsson köpte Björnfotens Gård av Johan Emil Johansson under tidigt 1900-tal. Han och hans fru Agusta flyttade från Skärsätra på Lidingö till Björnfotens gård den 6 maj 1908. Johan hade sina rötter i Västergötland, närmare bestämt Hjo och det var han som lät bygga ekonomibyggnaderna på Björnfoten med hjälp av en byggmästare från Norra Fågelås, Hjo. Profilerna på samtliga dörrar återfinns på ekonomibyggnaderna på Almnäs Gods, Hjo.

Paret Larsson hade sju barn; Anna (f. 29/5 1883), Erik (f. 30/8 1885), Lisa (f. 25/1 1888), Ester (f. 25/5 1893), Bernhard (f. 8/10 1895), Helmer (f. 29/12 1897), Helna (f. 23/4 1901)

Figur 8 Augusta och Johan Larsson, 12/11, 1899

Johan Larsson sålde enligt köpekontrakt den 2 oktober 1925 och köpebrev 14 nov 1925. Redaktör Bror Yngve Larsson chef för tidningen smålänningen tecknade lagfart 8 juni 1926. Det finns en uppgift som gör gällande att Bror Larsson lät uppföra Björnfotens gård i nuvarande form.

Den gamla byggnaden sägs ha stått kvar framför den nya gården och revs först när den nya byggnaden stod klar. Snickarna och byggmaterialet ska ha transporterats sjövägen, från Stockholm till ångbåtsbryggan i Sandviken. I ett förslag till trädgårdsanläggning för den äldre gården är det tydligt att gården tidigare låg närmare Sandviksvägen.

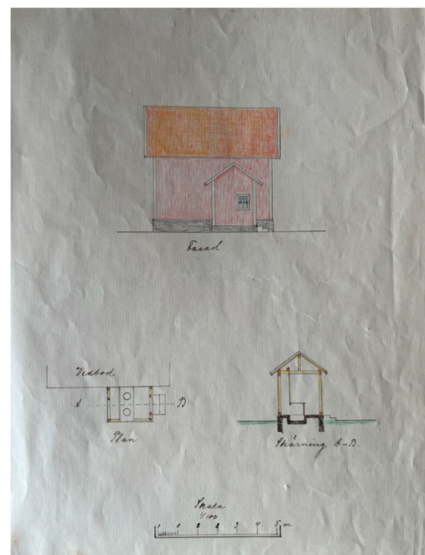
Förslag till anläggning vid Björnsjöta.

1. Laga agener t. u. perisik el. jopank
2. Kullerig
3. Svarta vinkar
4. Rots
5. Lånar
6. Lönn el. rosenhag torn
7. Blommor (plått)

Figur 9 Förslag till trädgårdsanläggning på den tidigare gården.

Möjligt förslag på tillbyggnad av vedbod finns på baksidan av förslaget till trädgårdsanläggning.

Figur 10 Förslag tillbyggnad av vedbod.

Den nuvarande Björnfotens gård färdigställdes 1930. (*Ladugården och övriga komplementbyggnader är enligt tidigare beskrivning äldre*). Konstnärinnan Zoia som växte upp i närheten av det ryska hovet, och med konststudier i Moskva och Paris, uppges ha handmålat väggarna och taket i uterummet. Hon är representerad i Moderna museet och Nationalmuseum i Stockholm samt på Gripsholms slott.

Bror Larsson var en betydelsefull person för bygden, såväl som för ångbåtstrafiken. Under hans tid på gården fanns flera linjer med ångbåtar som konkurrerade med varandra. I Sandviken tog Bror initiativ till ett lokalt ångbåtsbolag för att frakta ut varor från områdets handelsträdgårdar och tegelbruk. När Bror dog skedde arvskifte den 16 december 1933. I samband med hans bortgång såldes fartyget och rederiet gick i likvidation.

Bror Larssons änka Ingeborg gifte sig snart med H. Dahl och de ägde då Björnfotens Gård en kortare tid och sålde den sedan 18 juni 1935 till LM Palmér.

Birger Planting och Dagmar Planting (född Silfverhjelms) köpte Björnfotens gård 1947. Birger Planting dog 1964 och Fru Planting levde ensam på gården. Hon hade en mycket låg pension och fick enligt uppgift låna pengar varje år för att betala in fastighetsskatten. Det finns uppgift om att närboende Lars Hårdbäck hjälpte henne med det praktiska och köpte gården från henne år 1987, under förutsättning att hon fick bo kvar på gården så länge hon levde.

Dagmar sålde enligt lagfartsboken gården den 25 nov. 1973 (köpebrevet) och lagfart beviljades 20 mars 1974 för Lars och Gun Hårdbäck.

Efter Dagmars bortgång (ca. åtta år senare) flyttade familjen Hårdbäck in på Björnfotens gård. När de gick skilda vägar sig bodde enligt uppgift hustrun Gun Hårdbäck kvar på gården med deras barn ända fram till att nuvarande ägare köpte fastigheten från henne år 2000.

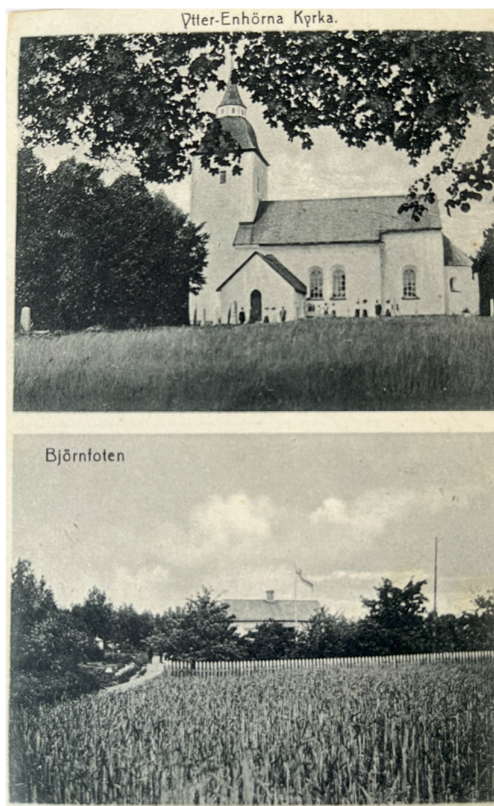
Historisk dokumentation

Figur 14 Bild som kan ha tagits utanför den ursprungliga bostaden på Björnfotens gård. Helna (barnet), Augusta (mamma i profil), Johan (pappa), i vagnen sitter Märta (sonhustru till Augusta och Johan). Årtal okänt

Figur 12 Kvinnor som arbetar på gamla gården (interiör), Anna (Äldsta dottern, spinner), Ester (broderar), Lisa (väver), Mamma Augusta (stickar), Helna (broderar). De sitter i köket på den gamla byggnaden. Troligen runt 1910 – 1915 ca.

Figur 11 Vykort som visar Björnfotens gård från odlingsmarken, tidigt 1900-tal

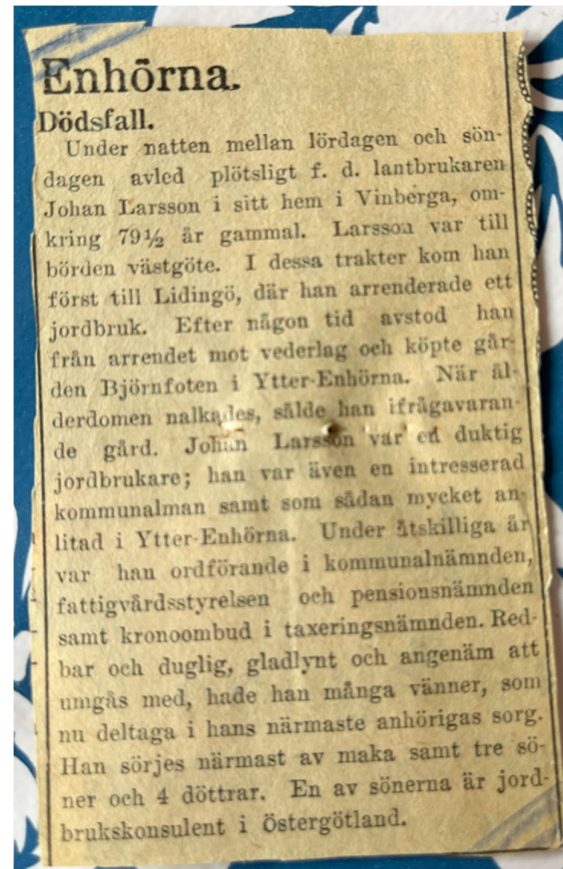
Figur 13 Lantbrukaren Johan Larsson var inbjuden till aftenmåltid på kungliga slottet den 6/2 1914, kl. 21:00.

Figur 15 Begravningsbrev för Augusta och Johan Larsson

Figur 16 Johan Larssons dödsruna

Figur 17 Johan Larssons minnesord